

Warszawa, dnia 19 grudnia 2018 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW

FN9.056.3.2018

Szanowna Pani,

odpowiadając na Pani petycję w sprawie zmiany przepisów prawa bankowego i likwidacji tak zwanych parabanków, uprzejmie przedstawiam następujące wyjaśnienia uwzględniające stanowisko Komisji Nadzoru Finansowego (dalej: KNF) oraz Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: UOKiK).

Na wstępie pragnę wskazać, że działalność firm pożyczkowych (nazywanych często parabankami) reguluje ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 993 z późn. m.). Zgodnie z brzmieniem art. 5 pkt 2a ww. ustawy instytucją pożyczkową jest kredytodawca inny niż:

- bank krajowy, bank zagraniczny, oddział banku zagranicznego, instytucja kredytowa lub oddział instytucji kredytowej w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2187, z późn. zm.),
- spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa oraz Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa,
- podmiot, którego działalność polega na udzielaniu kredytów konsumenckich w postaci odroczenia zapłaty ceny lub wynagrodzenia na zakup oferowanych przez niego towarów i usług.

Wymogi związane z działalnością instytucji pożyczkowych określają przepisy art. 59a ww. ustawy, na podstawie których instytucja tego typu może prowadzić działalność wyłącznie w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością albo spółki akcyjnej, a jej minimalny kapitał zakładowy, pokryty wyłącznie wkładem pieniężnym, wynosi 200 000 zł. Środki na jego pokrycie nie mogą pochodzić z kredytu, pożyczki, emisji obligacji lub ze źródeł nieudokumentowanych. Ponadto, osoby będące we władzach instytucji pożyczkowej oraz prokurenci muszą legitymować się niekaralnością w zakresie wskazanych przestępstw (w tym przestępstwa oszustwa). Jednocześnie w przepisach karnych ustawy określono sankcje za prowadzenie działalności

w zakresie udzielania kredytów konsumenckich bez spełniania ustawowych warunków (kumulatywnie kara grzywny do 500 000 złotych i kara pozbawienia wolności do lat 2).

Dodatkowo, uchwalona przez Sejm w dniu 23 marca 2017 r., ustawa o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (Dz. U. poz. 819), której wnioskodawcą był Minister Rozwoju i Finansów, wprowadziła wymóg wpisu instytucji pożyczkowej do rejestru, przed rozpoczęciem działalności pożyczkowej. Rejestr ten prowadzi – na podstawie art. 59ab ust. 1 – Komisja Nadzoru Finansowego. Jest on także udostępniany na stronie internetowej Komisji. W myśl przepisów wpis do rejestru instytucji pożyczkowej następuje na wniosek podmiotu zamierzającego prowadzić działalność pożyczkową, przy czym oprócz danych identyfikacyjnych (nazwa, siedziba i adres spółki, imiona i nazwiska oraz numery PESEL członków zarządu, numer w Krajowym Rejestrze Sądowym i numer NIP), dodatkowo załącza się zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego o niekaralności władz spółki w zakresie wskazanych przestępstw. Jeżeli zaś podmiot ubiegający się o wpis do rejestru nie spełnia tych warunków, Komisja Nadzoru Finansowego odmawia dokonania wpisu. W celu zapewnienia kompletności i jak najszerszej ochrony osób będących klientami pozabankowych podmiotów pożyczkowych obowiązkiem wpisu do rejestru zostali objęci również pośrednicy kredytu konsumenckiego; uzyskanie wpisu do rejestru stanowi niezbędną przesłankę wykonywania działalności w zakresie pośrednictwa kredytu konsumenckiego.

Obligatoryjny rejestr prowadzony przez KNF stwarza praktyczne narzędzia dla identyfikacji i sprawdzenia wiarygodności podmiotów funkcjonujących na pozabankowym rynku pożyczkowym.

Kredytodawcy kredytu konsumenckiego, w tym instytucje pożyczkowe, przy udzielaniu kredytów konsumentom obowiązani są do przestrzegania maksymalnego limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu, określonego w ustawie o kredycie konsumenckim. Zgodnie z art. 36a ww. ustawy maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu¹ wynosi 25% całkowitej kwoty kredytu (limit stały) oraz 30% całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym. Ponadto, zgodnie z przepisem ust. 2 cytowanego artykułu pozaodsetkowe koszty kredytu w całym okresie kredytowania nie mogą być wyższe od całkowitej kwoty kredytu.

Niezależnie od regulacji o pozaodsetkowych kosztach kredytu, instytucje pożyczkowe udzielając kredytu konsumenckiego muszą stosować się do przepisów art. 359 Kodeksu cywilnego określających maksymalną wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej (tzw. odsetki kapitałowe). Dodatkowo, w przypadku wystąpienia opóźnienia w spłacie kredytu przez konsumenta odsetki za opóźnienie, jakie może pobierać instytucja pożyczkowa nie mogą

¹ Przez pozaodsetkowe koszty kredytu rozumie się wszystkie koszty, które konsument ponosi w związku z umową o kredyt konsumencki, z wyłączeniem odsetek (art. 5 pkt 6a ustawy o kredycie konsumenckim).

przekroczyć odsetek maksymalnych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2¹ Kodeksu cywilnego.

Warto zauważyć, że na podstawie art. 33a ustawy o kredycie konsumenckim opłaty windykacyjne pobierane od konsumenta podlegają łącznemu limitowi dotyczącemu maksymalnych odsetek za opóźnienie. Zgodnie z brzmieniem art. 33a, w przypadku gdy łączna wysokość opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu oraz odsetek za opóźnienie, o których mowa w art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy, oraz odsetek za opóźnienie naliczonych konsumentowi przekracza kwotę odpowiadającą kwocie odsetek maksymalnych za opóźnienie obliczonych od kwoty zaległości w spłacie kredytu, należnych na dzień pobrania tych opłat lub odsetek, należy się tylko kwota opłat i odsetek odpowiadająca kwocie tych odsetek maksymalnych za opóźnienie.

Ustawa o kredycie konsumenckim przewiduje ponadto szczególny mechanizm obliczania maksymalnych kosztów kredytu mający zapobiegać omijaniu przewidzianych w ustawie limitów poprzez przedłużanie okresu spłaty pożyczki, nazywane często rolowaniem pożyczek/kredytów, co skutkuje popadaniem konsumenta w spiralę zadłużenia. Zgodnie z art. 36b ww. ustawy w przypadku odroczenia spłaty zadłużenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki w okresie 120 dni od dnia wypłaty tego kredytu, całkowitą kwotę kredytu dla celów ustalenia maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, stanowi kwota udzielonego i wypłaconego kredytu, którego spłata została następnie odroczone. Ponadto do pozaodsetkowych kosztów kredytu dolicza się wszystkie koszty i opłaty, które kredytobiorca jest obowiązany ponieść w związku z odroczeniem spłaty kredytu, naliczone w okresie 120 dni od dnia wypłaty kredytu.

Dodatkowo, w przypadku udzielenia przez kredytodawcę konsumentowi, który nie dokonał pełnej spłaty kredytu, kolejnych kredytów w okresie 120 dni od dnia wypłaty pierwszego z kredytów, całkowitą kwotę kredytu, dla celów ustalenia maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, stanowi kwota pierwszego z kredytów. Natomiast pozaodsetkowe koszty kredytu obejmują sumę pozaodsetkowych kosztów wszystkich kredytów udzielonych w tym okresie (art. 36c ustawy).

Naruszenie przez kredytodawcę przepisów o kosztach kredytu konsumenckiego obwarowane jest sankcją tzw. kredytu darmowego (konsument ma prawo do zwrotu kredytu bez odsetek i innych kosztów należnych kredytodawcy w terminie i w sposób ustalony w umowie), zgodnie z art. 45 ust. 1 ww. ustawy.

Na podstawie natomiast regulacji w art. 28a ustawy o kredycie konsumenckim opłaty i inne koszty uiszczone przez konsumenta przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki podlegają niezwłocznie zwrotowi, w przypadku gdy umowa o kredyt konsumencki nie została zawarta lub kwota kredytu nie została wypłacona przez kredytodawcę w terminie wskazanym w umowie. Przedmiotowa regulacja ma przeciwdziałać przypadkom pobierania tzw. opłaty przygotowawczej, poprawiając sytuację konsumentów poszkodowanych przez nieuczciwych przedsiębiorców,

których istotą działalności nie jest uzyskiwanie dochodów z udzielanych kredytów konsumenckich, lecz pobieranie jednorazowych opłat poprzedzających odmowę wypłaty kredytu.

Pragnę również wskazać, że przedstawione powyżej rozwiązania zarówno dotyczące niezbędnych wymogów dla instytucji pożyczkowych podejmujących działalność pożyczkową, jak i wzmocnienia pozycji ekonomicznej osób zaciągających kredyty konsumenckie, w tym określenia maksymalnych kosztów kredytu konsumenckiego, zostały wprowadzone w następstwie inicjatywy legislacyjnej Ministerstwa Finansów, w drodze ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1357).

W związku z obowiązującymi zasadami udzielania kredytów konsumenckich należy także zwrócić uwagę na konieczność wypełniania przez kredytodawców, w tym przez instytucje pożyczkowe, wszystkich obowiązków zawartych w ustawie o kredycie konsumenckim. W kontekście oprocentowania kredytu warto przywołać przepis art. 36 ustawy, stanowiący, że w przypadku zmiany wysokości stopy oprocentowania w czasie obowiązywania umowy o kredyt konsumencki, konsument przed jej dokonaniem otrzymuje od kredytodawcy, na trwałym nośniku, informację o tej zmianie. Informacja ta zawiera szczegółowe określenie stopy oprocentowania, wysokości raty kredytu po dokonaniu zmiany stopy oprocentowania oraz informację o liczbie i częstotliwości płatności rat, o ile ulegają one zmianie. W przypadku zmiany wysokości stopy oprocentowania w czasie obowiązywania umowy o kredyt konsumencki będącej wynikiem zmiany odsetek, o których mowa w art. 359 § 2 1 Kodeksu cywilnego, konsument niezwłocznie otrzymuje od kredytodawcy, na trwałym nośniku, informację o tej zmianie.

Należy w tym miejscu wskazać, że uprawnienia kontrolne wobec instytucji pożyczkowych przysługują Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w zakresie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji konsumentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 229, z późn. zm.). Na podstawie ustawy Prezes UOKiK bada działalność pozabankowych podmiotów pożyczkowych oraz sprawdza, czy oferowane przez te przedsiębiorstwa wzorce umowne nie zawierają niedozwolonych klauzul. W przypadku podejrzenia nieprawidłowości, pożyczkodawcom nieprzestrzegającym przepisów mogą zostać postawione zarzuty naruszania zbiorowych interesów konsumentów.

Warto również zwrócić uwagę rozwiązania przyjęte w ustawie o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami, w świetle których instytucje pożyczkowe zostały wyłączone z katalogu kredytodawców uprawnionych do udzielania kredytów hipotecznych. Umowa o kredyt hipoteczny w rozumieniu ww. ustawy oznacza umowę, w ramach której kredytodawca udziela konsumentowi kredytu lub daje mu przyrzeczenie udzielenia kredytu zabezpieczonego hipoteką lub innym prawem związanym z nieruchomością mieszkalną lub przeznaczoną na sfinansowanie niezwiązanego z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego nabycia lub utrzymania m.in. prawa własności budynku mieszkalnego lub

lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, nabycia lub utrzymania prawa własności nieruchomości gruntowej lub jej części. Ze względu na długoterminowy charakter umów o kredyt hipoteczny oraz ich wysoką wartość stanowią one istotne zobowiązanie finansowe konsumentów, mogące długookresowo ograniczać dysponowanie ich dochodami. Dlatego też zdecydowano o zawężeniu kręgu kredytodawców do podmiotów szeroko rozumianego sektora bankowego, z wyłączeniem instytucji pożyczkowych.

Celem ww. rozwiązania jest uniknięcie sytuacji, w której akcja kredytowa w obszarze kredytów hipotecznych rozwijałaby się poza ścisłym nadzorem Komisji Nadzoru Finansowego oraz związanymi z tym nadzorem wymogami sprawozdawczymi. Umożliwienie udzielania kredytów hipotecznych przez instytucje pożyczkowe mogłoby spowodować ryzyko nadużyć w związku ze stosowaniem (żądaniem) ustanowienia zabezpieczenia dla udzielanych kredytów w formie ustanowienia hipoteki czy innego prawa związanego z nieruchomością mieszkalną (np. przewłaszczenie nieruchomości mieszkalnej na tytułem zabezpieczenia). Wydaje się, że przyjęte rozwiązanie pełni bardzo istotną rolę (funkcję) zwiększenia ochrony interesów konsumentów oraz posiadanego przez nich majątku w związku z usługami finansowymi oferowanymi przez instytucje pożyczkowe.

W związku z powyższym uprzejmie informuję, że Pani petycja nie została uwzględniona z uwagi na podjęte już w tym zakresie działania, o których wyżej informuję.

Chciałbym również podkreślić, iż napływające do Ministerstwa Finansów sygnały o nieprawidłowościach związanych z działalnością instytucji pożyczkowych są analizowane oraz kierowane, zgodnie z właściwością do UOKiK bądź KNF. Z informacji otrzymanych z obu Urzędów wynika, iż w przypadku powzięcia podejrzenia o możliwości popełnienia przestępstwa, na bieżąco zawiadamiane są organy ścigania. Ponadto, zgodnie z informacjami UOKiK i KNF, liczne zapytania kierowane ze strony jednostek policji i prokuratury wskazują, iż organy ścigania prowadzą obecnie postępowania w stosunku do działań przestępczych niektórych instytucji pożyczkowych.

Z upoważnienia Ministra Finansów

Katarzyna Przewalska

Dyrektor

Departamentu Rozwoju Rynku Finansowego

/-podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

